

Mai 2020

RAPPORT FRA TILSYNSSENSOR FOR SAMFUNNSGEOGRAFI

Mandatet for tilsynssensor i samfunnsgeografi for 2019/20 er formulert i et notat fra november 2019. Der er det sagt at «for studieåret 2019/2020 skal tilsynssensor fokusere på feltet «bygografi» og se nærmere på forholdet mellom emnene SGO1001, SGO2100 og SGO3500.»

I tillegg har tilsynssensor et generelt mandat til å føre tilsyn og bidra med innspill til vurderingsformer, vurderingsprosesser, standard på vurderingsresultat sett opp mot faglig innhold, undervisningsopplegg og forventet læringsutbytte. For dette studieåret er det sett på eksamensoppgavene i forhold til læringsmål, pensum, undervisning mv., samt karaktersetting på emnene SGO2100 Bygeografi og urbanisme og SGO3500 Byers struktur og utvikling.

DEL 1 – EMNESAMMENSETNINGEN PÅ FELTET «BYGEOGRAFI»

Tilsynssensor skal gi innspill til studieprogrammet om forholdet mellom emnene innen dette feltet, og følgende spørsmål er stilt: Er det en tydelig og hensiktsmessig sammenheng mellom de ulike emnene? Er fordypning og progresjon tydelig i læringsmålene og blir emnene gjennomført i henhold til disse? Hvilke justeringer kan eventuelt gjøres for å styrke sammenhengen mv. i feltet?

Det er følgende tre emner i bacheloren i samfunnsgeografi som ses på:

- SGO 1001 – Innføring i samfunnsgeografi. Obligatorisk emne på 1. semester.
- SGO 2100 – Bygeografi og urbanisme. Temaemne, 2. – 4. semester. SGO 1001 er anbefalt forkunnskap.
- SGO 3500 – Byers struktur og utvikling. Teoriemne som tas før eller samtidig med bacheloroppgaven. SGO 1001, SGO 2100 og SGO2200 (Economic Globalisation and Regional Development) er anbefalt forkunnskap.

Vurderingene i denne delen av rapporten er basert på følgende kilder:

- Gjennomgang av emnebeskrivelser, pensum (kun en viss oversikt) og forelesningsplaner
- Gjennomgang av emneevalueringer og evaluering av programmet

- Samtaler med fagpersoner på instituttet som er involvert i fagfeltet og skriftlige tilbakemeldinger fra studenter som nylig har tatt de tre emnene (nåværende masterstudenter). Fire personer til sammen¹.

Kort om de tre emnene:

SGO 1001 Innføring i samfunnsgeografi

Læringsmålet i forhold til kunnskap er følgende:

«Du skal kunne:

- Ha en inngående kjennskap til kjernebegrepene innen samfunnsgeografi som f.eks romlighet, sted, skala.
- Ha en grunnleggende kjennskap til de ulike temaområdene innen samfunnsgeografi: bygeografi, økonomisk geografi, politisk geografi, kartografi og geografiske informasjonssystemer, utviklingsgeografi, arbeidsgeografi og miljø og samfunn.
- Forstå samspillet mellom lokale, regionale, nasjonale og globale forhold.»

Bygeografi er sentralt i dette innføringsemnet med 3-5 kapitler/artikler av pensum (urbanisering, byplanlegging, den grønne byen, den delte byen, representasjon), og med to undervisningssamlinger (urbanisering og urbanisme, byutvikling og byplanlegging). Det er det eneste faglige temaet med to samlinger. Pensum er på totalt ca 470 sider.

SGO 2100 – Bygeografi og urbanisme.

Læringsmålet i forhold til kunnskap er følgende:

«Du skal:

- Kjenne til, og kunne forklare, sentrale begreper innen byenes geografi.
- Kunne presentere teorier og empirisk kunnskap om byenes strategiske rolle i økonomien, særlig europeiske byer.
- Kunne forklare hvordan sosial, økonomisk og teknologisk endring berører befolkningsutvikling, økonomisk ulikhet og segregasjon, flytting, arbeidsreiser og 'elektronisk mobilitet'.
- Kjenne til hvordan byene påvirker menneskers tankegang, atferd og livsmønstre.
- Kjenne til særtrekk ved byenes levekår.
- Kjenne til betydningen av menneskers forestillinger og kultur for byers utvikling.
- Kjenne til de viktigste modellene for bærekraftig byutvikling.
- Kunne forklare utviklingen av 'entreprenørpolitikk'.»

Pensum består i hovedsak av bøker, men også et kompendium med 12 artikler. Tematisk er emnet og pensum bredt og omfangsrikt (1024 sider), og dekker temaer inne politikk, økonomi, miljø, sosialt, planlegging, og det globale sør og nord. Det fokuseres imidlertid på tre hovedtemaer: 1) byenes rolle i samfunnsutviklingen (økonomisk, sosial, kulturell betydning), 2) virkninger av sosiale, kulturelle og

¹ Pandemien våren 2020 har ført til færre samtaler og tilbakemeldinger enn det som hadde vært ønskelig i en mer normal situasjon.

økonomiske endringer, og 3) byplanlegging og bypolitikk. For eksempel er tre av tolv forelesninger innenfor det siste hovedtemaet. Emneevalueringen fra høsten 2019 viser at studentene i hovedsak er fornøyde med emnet, og det er ingen spesielle ting som fremheves. Emneansvarlig peker på at det er flere som synes pensum er omfangsrikt, men at det er nødvendig når så mange tema skal dekkes.

SGO 3500 – Byers struktur og utvikling

Læringsmålet i forhold til kunnskap er følgende:

- «Du skal:
- Kunne vise at du behersker ulike teorier innen bygeografi på mellomnivå.
- Kunne gjengi sentrale begreper og redegjøre for deres teoretiske fundament.
- Kunne se økonomisk, teknologisk, sosial og kulturell endring i sammenheng med byers indre utvikling og befolkningens levekår.
- Kunne redegjøre for sentrale problemstillinger empirisk.
- Kunne forholde deg analytisk til ulike utviklingsstrategier.»

I beskrivelsen av emnet sies det at det er en videreføring av temaer innen bygeografi og urbanisme. Det er bygget opp rundt fem temaer: 1) Globalisering og byutvikling, 2) Segregasjon, ulikhet og deltakelse/integrasjon, 3) Boligmarked og flytting, 4) Byplanideer og byplanlegging, 5) Nyere bypolitikk. I pensum og undervisningen ser det ut til at legges det størst vekt på tema 2, med blant annet mye litteratur på ulikhet, segregasjon, gentrifisering, og fire av 11 forelesninger er innen denne tematikken. Det sies videre at «kurset har en regional tilnærming til byer – det handler om byregioner». Pensum er omfattende (1000 sider) og består av i alt 50 artikler og kapitler fra ulike bøker, med en fordeling på ca 30 tidsskriftsartikler og 20 bokkapitler. Den periodiske emneevalueringen fra høsten 2017 viser at studentene i hovedsak er fornøyde med emnet, og at emneansvarlig kun ser behov for mindre justeringer.

Om sammenheng, progresjon, eventuelle justeringer mv.

Bygeografi som felt har en sentral posisjon i studieprogrammet og min hovedvurdering er at feltet fungerer godt. Det er god sammenheng mellom de tre emnene, det er i liten grad overlapp, og det er bra progresjon. Ut fra disse kriteriene er det derfor ikke behov for vesentlige justeringer innen dette feltet.

Det temaet/spørsmålet som i første rekke har kommet fram i arbeidet med denne rapporten, er bredden i tematikken på SGO2100. Kurset dekker mange temaer, og viser på denne måten bygeografiens vide faglige relevans. Dette går på den andre siden ut over muligheten til å gå grundigere inn på de enkelte tema. Kurset vil etter mitt syn kunne bli styrket av å ha noe mindre bredde, og på å gå dypere inn på urbanisering og byer som fenomen (strukturer/strømminger), dvs kjernen i teorier omkring byutvikling/urbanisme. Gjerne inkludert noen originaltekster innen bygeografiens faghistorie. Det er nærmest «uendelig» hvilke temaer som kan knyttes til byer, men jeg tror en vil tape mindre på å utelate noen temaer, enn det en vil vinne på å øke dybden i kjernen i fagfeltet. Emneansvarlig og øvrige innspill til rapporten har pekt på at undervisningen i bygeografi på 2000-nivået ideelt sett burde ha vært delt opp i to emner, og forslagene har vært å enten løfte ut bypolitikk og planlegging, eller byer i det globale sør. Uansett om dette kan være aktuelt, tror jeg SGO2100 som nevnt ville blitt styrket av en mindre tematisk bredde selv om en da eventuelt «taper» noen temaer.

I emnebeskrivelsen til SGO3500 sies det at kurset har en regional tilnærming til byer. Det ser i liten grad ut til å være tilfelle, og denne formuleringen bør i så fall tas ut av emnebeskrivelsen. Det kan også gi en anledning til å drøfte om ikke dette er et tema som bør dekkes av dette fagfeltet på bacheloren. Byers relasjoner til sitt (rurale) omland og til andre byer er ut fra min vurdering et kjernetema i forståelsen av byer som fenomen. Det har også blitt gitt innspill på dette i arbeidet med denne rapporten. Videre har SGO3500 i dag i pensum og forelesninger lite om Norge. Dette er naturlig ut fra blant annet den faglige bakgrunnen til den emnenansvarlige. Sett i lys av relevans for det norske arbeidsmarkedet, kan det vurderes om Norge kan gis noe mer oppmerksomhet i kurset gjennom mindre justeringer i pensum og forelesere/forelesninger.

DEL 2 – EKSAMEN OG KARAKTERSETTING PÅ EMNENE SGO2100 BYGEOGRAFI OG URBANISME OG SGO3500 BYERS STRUKTUR OG UTVIKLING

Vurderingen i denne delen av rapporten er gjort på grunnlag av:

- eksamensoppgaver og sensorveiledning i emnene våren 2019
- gjennomføringsfakta inkl. vurderingsordninger m/karakterfordeling for disse emnene
- veiledning for besvarelser ved skoleeksamen, samfunnsgeografi UiO
- emnebeskrivelsen, oversikt over pensum, forelesninger og emneevalueringer.
- statistikk for fordeling av karakterer fra database for statistikk om høgre utdanning.

Tilsynsenssensors vurdering er som følger:

SGO2100 Bygeografi og urbanisme

- Vurderingen består av en 5-timers skoleeksamen. Våren 2019 inneholdt den tre deler: en flervalgsoppgave med 20 spørsmål (20% av karakteren), en kortsvarsoppgave hvor 3 av 6 oppgaver skulle besvares (30% av karakteren, maks 200 ord på hver oppgave) og en drøftingsoppgave hvor 2 av 3 oppgaver skulle besvares (50% av karakteren, maksimalt 1200 ord på hver oppgave).
- Eksamensoppgavene speiler emnets læringsmål på en god måte, er godt forankret i pensum og undervisningen, og er klart formulerte. De mange oppgavene gjør at de fleste temaer i forelesninger og pensum dekkes. Det er stor arbeidsmengde på fem timer.
- Sensorveiledningen er godt formulert og har tydelige henvisninger til pensum. I innledningen av veiledningen er det tatt inn utdrag fra veiledningen for besvarelser ved skoleeksamen for samfunnsgeografi UiO, samt fra emnebeskrivelsen. En detalj: det kan kanskje være bra at beskrivelsen av temaene det fokuseres på i emnet settes opp helt likt både i emnebeskrivelsen og i sensorveiledningen (i tre hovedpunkter, og ikke seks).
- Våren 2019 avla 55 studenter eksamen. 13% fikk A, 36% B, 33% C, 15% D, 2% E, og 2% F. Dette er en fordeling som er omtrent lik som for gjennomsnittet for alle emnene på bachelorprogrammet i samfunnsgeografi som helhet, og som for eksempel for statsvitenskap på UiO.

- Tre interne sensorer har vært involvert i sensuren. Emneansvarlig har vært involvert i en krysskommisjon sammen med en annen intern sensor, hvor de har sensurert et mindre antall besvarelser sammen.

SGO3500 Byers struktur og utvikling

- Vurderingen består av en 6-timers skoleeksamen. Våren 2019 besto den av seks spørsmål, hvor alle skal besvares. Hvert spørsmål var vektet og gitt et maksimalt antall ord.
- Eksamensoppgavene speiler emnets læringsmål, er godt forankret i pensum og undervisningen. Oppgavene varierer mye i form og vanskelighetsgrad, fra å kort definere begreper, til å lage en skisse av en hypotetisk vitenskapelig tekst. Den sistnevnte oppgaven (spørsmål 2) er relativt avansert for bachelor-nivået. I hvilken grad den er for vanskelig vil blant annet avhenge av om det har vært øvelser på lignende oppgaver tidligere i emnet/studiet. Hvis ikke, er min vurdering at dette er en for vanskelig oppgave i en skoleeksamen på bachelor-nivå.
- Sensorveiledningen er godt formulert og har tydelige henvisninger til pensum. Den har på enkelte av spørsmålene også en eksplisitt gradering, dvs hva et særlig godt svar kan inkludere.
- Våren 2019 avla 22 studenter eksamen. 5% fikk A, 23% B, 32% C, 23% D, 14% E, og 5% F. Dette er en høyere andel med dårligere karakterer (D og E) enn for gjennomsnittet for alle emnene på bachelorprogrammet i samfunnsgeografi som helhet, og som for eksempel for statsvitenskap på UiO.
- To interne sensorer har vært involvert i sensuren, der emneansvarlig er en av dem. Besvarelsene er fordelt mellom disse to, samt at et mindre antall (5) er lest og sensurert av begge (krysskommisjon).